

EU:n energiapolitiikka murroksessa

Paikallisvoiman seminaari 7.2.12

Eija-Riitta Korhola, MEP

EU:n energia- ja ilmastopolitiikan ajankohtaista

- Energia- ja ilmastotiekartat vuoteen 2050:
 - Low Carbon Roadmap to 2050
 - Energy Roadmap 2050
- Energiatehokkuusdirektiivi.
- Energiaverodirektiivin uudistaminen.
- EU:n päästökaupan uudistaminen kaudelle 2013-2020.
- Biomassan ilmastopoliittinen kohtelu harkinnassa.
- Resurssitehokkuuden tiekartta (2050).

Ajankohtaista

- Retail Market DG ENER
- Parlamentti keskustelee sähkö- ja kaasumarkkinoiden kehittämisestä
- Kotimaiset polttoaineet, uusiutuviin tuki- ja veroharmonisointi
- Turpeen status ongelmallinen
- Mankala uhattuna
- Verkkokoodit

- Harmonisointi:Komissio ja regulaattorit ovat selvittämässä tukitasoja ja käytäntöjä EU-tasolla.
- EU Energy Roadmap 2050
- Erilaisia konsultaatioita järjestetään pitkin kevättä ja kesää
- Tärkeää, että paikallinen näkökulma ja kotimaisten polttoaineiden merkitys Suomen energiahuoltovarmuudelle nousee esiin.

Mankala-periaate

- **Mankala merkitsee osuustoimintaa: osakkuusasiakkaille sähköä omakustannushintaan.**
- **Periaate laajassa käytössä, muun muassa osuustoiminnassa ja asunto-osakeyhtiöissä.**
- **Myös merkittävimmät Suomen uusiutuvan energian hankkeista on toteutettu mankala-pohjalta.**
- **Taloudelliset riskit jakautuvat toimittaessa osakasyhtiöille eivätkä ne näin ollen jää yhden yhtiön kannettavaksi**

Valitus komissiolle 6/2010

- **Hassi ja Hautala tulkitsivat osakeyhtiölain vastaiseksi.**
- **alesähköä, joka olisi katsottava veronalaiseksi osingoksi.**
- **Komissio ei ottanut kantaa mutta lupasi tutkia asiaa, ja tuloksena Suomi sai selvityspyynnön.**

Mankala ei veronkiertoa

- **Osakkaan kannalta kyseessä on laitoksen ulkoistettu sähköntuotanto-osasto**
- **Ei vastikkeeton veroetu: jaetaan paitsi yhteistoiminnasta syntyneet edut, myös vastuut.**
- **Erikokoiset teollisuus- ja energiayritykset voivat kukin osallistua sähköntarpeensa mukaan joustavasti.**
- **Menettelytapa mahdollistaa suuret hankkeet, joihin yksittäisen yrityksen rahkeet eivät riittäisi**
- **Ilman mankalaa vain pörssisähköä tuottava Fortum voisi rakentaa ydinvoimaa Suomeen**

Mankalan etuja

- **Takaa vakaan sähkönhinnan pitkälle aikavälille**
- **Malli estää energiantuotannon keskittymistä, ja hillitsee näin hinnannousua.**
- **Mankala-malliin perustuvaa toimintaa on harjoitettu useita kymmeniä vuosia**
- **KHO vahvistanut hyväksyttävyyden 1960-luvulla**

Turpeen status

- Marraskuussa 2000 parlamentti hyväksyi turpeen uusiutuvaksi ”up to it’s annual increment”
- Suomi kaatoi päätöksen neuvostossa tammikuussa 2001
- Muotoilu kestävän kehityksen mukainen
- Korjataan korot, ei pääomaa

Harmonisointia 1/3

- Regulaatio- ja lupakäytäntöjen harmonisointi
- Kantaverkkoyhtiöt (TSO:t) ja regulaattorit laativat ja toimeenpaneuvat sääntöjä energiamarkkinoiden toiminnan helpottamiseksi.
- Esim. kolmannen energian sisämarkkinapakettin implementointi.

Harmonisointia 2/3

- Markkinoiden integraation syventämistä haittaavia kansallisia päätöksiä vastaan taistelu EU-tasolla:
- Energiapolitiikka alkaa muistuttaa maatalouspolitiikkaa tukiviidakon myötä
- Erityisen hyvä esimerkki huonosta kansallisesta politiikasta on Ranska ja sen NOME-laki.
- Muita huolestuttavia kehityssuuntia ovat kansallisten kapasiteettimarkkinoiden luomisyriykset, tukiviidakko, verokilpailu ja lisääntyvä protektionismi.

Harmonisointia 3/3

- Tarvittavien investointien helpottamiseksi tehtävät päätökset EU-tasolla:
- Energiatiekartassa selvitetään, miten EU voisi vauhdittaa investointeja. EU tarvitsee 1 000 miljardin investoinnit verkko- ja tuotantokapasiteettiin. Korvaa 50 % nykyisestä kapasiteetista.
- Miten luodaan sellainen investointiympäristö, että rahat investointeihin löytyvät? Kaikkea ei voida maksattaa veronmaksajilla.

Kiitos!

EU:n energiatiekartta vuoteen 2050

- Komission energiapääosasto valmistele parhaillaan energiatiekarttaa (Energy Roadmap 2050):
 - Sidosryhmäkonsultaatio loppui maaliskuun alussa. Tietävästi komissio antaa energiatiekarttansa marraskuussa 2011.
 - Energiatiekartta muuttaa ilmastotiekartan päästöleikkaustavoitteet energiayksiköiksi.
 - Fukushima ydinvoimaturma vaikuttaa tietävästi vain hieman paperin sisältöön. Ilmeisesti yksi low nuclear skenaario.
 - Komissiolla tietävästi skenaarioita neljässä luokassa: high/low efficiency, RES, nuclear ja CCS.
 - Uusiutuvien, energiatehokkuuden ja CCS-tekniikan merkitys korostuu, jos ydinvoimaa ei lisää.
 - Realistinen pelko: EU tulee päättämään uusista tiukemmista RES-osuusvelvoitteista vuoden 2020 jälkeiselle ajalle (v. 2030, 2040 ja 2050) sekä myös sitovista energiatehokkuustavoitteista (2020 jne.).

Komission tiekartta vähähiiliseen talouteen 2050 (8.3.2011)

”EU:n Ilmastotiekartta 2050” 1/4

- Komission tiedonanto *”Roadmap for moving to a competitive low carbon economy in 2050”* tuli ulos 8.3.2011.
- EU:n aiemmin sovitusta vuoden 2050 päästoleikkaus-tavoitteesta (80%-95%) taaksepäin johdettu polku vuosille 2030 ja 2040 (vertailuvuotena 1990).
 - Vuonna 2050 EU:n sisäisin toimin toteutettava päästoleikkaus -80 %.
 - Vuonna 2040 EU:n päästoleikkaus -60 %.
 - Vuoden 2030 EU:n päästoleikkaus -40 %.
 - Komissio yrittää kiristää myös vuodelle 2020 aiemmin sovittua 20%:n päästoleikkausta:
 - *”Jos energiatehokkuustavoite toteutuu, päästöt vähenevät vuoteen 2020 mennessä 25 %.”*
 - Tämän torjui kesäkuussa sekä parlamentti että neuvosto (=Puola).

EU:n ilmastotiekartta vuoteen 2050

3/4

Päästövähennys	2005	2030	2050
Yhteensä	-7 %	-40 - -44 %	-79 - -82 %
Sektorit			
Sähkö ja lämpö (CO2)	-7 %	-54 - -68 %	-93 - -99 %
Teollisuus(CO2)	-20 %	-34 - -40 %	-83 - -87 %
Liikenne yht. (CO2)	+30 %	+20 - -9 %	-54 - -67 %
Maantieliikenne	+25 %	+8 - -17 %	-61 - -74 %
Asuminen ja palvelut (CO2)	-12 %	-37 - -53 %	-88 - -91 %
Maatalous (muut kuin CO2)	-20 %	-36 - -37 %	-42 - -49 %
Muut ei CO2 pääst.	-30 %	-72 - -73 %	-70 - -78 %

EU:n ilmastotiekartta vuoteen 2050 4/4

- Päästövähennykset EU-maiden omilla toimenpiteillä
 - Energiantuotannolla päävastuu
 - Ei mekanismien käyttöä
 - Komission mielestä kustannustehokkain polku, jolla vahvistetaan kilpailukykyä.
- Päästökauppajärjestelmä on EU:n ilmastopolitiikan ”lippulaiva”.
 - Set aside –menettely komission ilmastopääosaston tavoitteena.
 - Fukushima seurauksena ydinvoiman määrän aleneminen (mm. Saksassa) lisää CO₂-päästöjä eli set aside tarpeeton.
- Jos päästöt eivät vähene, päästökaupan lisäksi myös muita ohjauskeinoja.
 - Komissio antoi huhtikuussa energiaverodirektiivin uudistusesityksen, joka tähtää CO₂-veroon päästökaupan ulkopuolella. Ja lisäksi komissiolta tuli energiatehokkuusdirektiivi kesäkuussa.

EU:n resurssitehokkuuden tiekartta

- Komission ympäristöpääosasto julkaisi 20.9.2011 resurssitehokkuuden tiekartan (Roadmap to a Resource Efficient Europe):
 - Tähtää vuoteen 2050 mennessä siihen, että EU:n luonnonvarojen (energia, vesi, ilma, maaperä) hyödyntäminen on kestäväää ja tehokasta. Ottaa huomioon ilmastonmuutoksen torjunnan ja biodiversiteetin ja ekosysteemien suojelun ja säilyttämisen.
 - Keskeisenä mittarina ”Resource Productivity”, joka mittaa tiekartan tärkeintä tavoitetta: kuinka taloudellista suorituskykyä voidaan parantaa pienentämällä samalla luonnonvarojen käyttöä.
 - Ympäripyöreätä lätinää seuraavilla otsikoilla:
 - Sustainable consumption and production.
 - Turning waste into a resource.
 - Environmentally harmful subsidies and getting the prices right.
 - Natural Capital and Ecosystem Services:
 - Ecosystem services
 - Biodiversity
 - Minerals and metals
 - Water
 - Air
 - Land and soils
 - Marine resources
 - Mainitaan kolme avaintoimialaa, jotka vastuussa 70-80% ympäristövaikutuksista: ravinto, asuminen ja liikkuminen

Päästökaupan uudistaminen kaudelle 2013-2020

- Päästökaupan sääntöjä ja menettelytapoja on uusittu kaudelle 2013-2020:
 - PVO:n sähköntuotannolta poistuvat ilmaiset päästöoikeudet. Uutena jakotapana huutokauppa, jonka menettelytavat hyväksyttiin marraskuussa 2010.
 - Komission tavoitteena saada ns. varhaisissa huutokaupoissa vuoden 2012 loppuun mennessä markkinoille 120 milj. EUA:ta ja lisäksi NER300-potti (EIB) niin pian kuin mahdollista (ensi vuoden alkuun mennessä?).
 - Huutokaupparahojen käyttö tärkeä poliittinen ratkaisu. Suomen valtion huutokauppatulot luokkaa 0,5 mrd €/a.
 - Ilmaisten päästöoikeuksien jakoon on luotu säännöt. Täydentävät ohjeet (mm. mekanismien käytöstä) valmistuvat myöhemmin.
 - Uudet päästöjen mittaamis-, raportointi- ja todentamissäännöt (MRV-säännöt) tarkoitus hyväksyä tänä vuonna.
 - Suomen uusittu päästökauppalaki astui voimaan 1.5. Yritykset hakivat TEM:ltä maksuttomia päästöoikeuksia 31.8. mennessä.
 - Ns. hiilivuotoalojen kilpailukyvyistä yritetään huolehtia maksuttomilla päästö-oikeuksilla ja myös komission uusien valtioneuvoston päätösten mukaisilla valtiontuilla. Hiilivuotoa tapahtuu niin kauan kun globaali ilmatoratkaisu auki ja kilpailijoilla kevyemmät vaatimukset.
 - Puola ja Eurofer käynnistivät heinäkuussa komissiota vastaan oikeusprosessin EU-tuomioistuimessa ”liian vähäisestä määrästä maksuttomia päästöoikeuksia kaudella 2013-2020”.
 - EU-alueelta lähtevä ja tänne saapuva lentoliikenne mukaan EU:n päästökauppaan 2012. USA, Kiina, Intia, UAE eivät hyväksy toimien ulottamista niiden lentokoneisiin. Oikeustoimia, kauppasotauhkailua.

Biomassan ilmastopoliittinen kohtelu harkinnassa

- IPCC määrittelee biomassan (mm. puu, ruokohelpi) kasvihuonekaasupäästökertoimen nolllaksi
 - YK:n ja EU:n ilmastopolitiikka ovat nojanneet IPCC:n päästökertoimiin.
 - Vaikka YK-tasolla tai IPCC:ssä ei ole meneillään biomassan päästökerroinmuutoksia, nielulaskentasääntöjä (LULUCF) ollaan määrittelemässä YK-neuvotteluissa. Vaikuttaako koko Suomen päästötaseeseen?
- EU:n RES-direktiivi (DG Energy) tuo liikenteen biopolttoaineiden kestävyyskriteerit ehkä tämän vuoden lopussa.
- Laajenevatko kriteerit liikenteestä kattilassa poltettavalle biomassalle?
 - Tätä ajavat ympäristöjärjestöt ja ehkä myös komission ilmastopääosasto.
 - Jos kriteereitä otetaan käyttöön, tuovatko paineita Suomessa kerättävälle ja poltettavalle biomassalle, jonka voisi olettaa olevan kestävyyskriteerit (metsänhoito ja metsävarojen käyttö) täyttävää (sertifioitua).
 - Vai joudutaanko joillekin puujakeille (esim. kannoille) soveltamaan jossain vaiheessa nolllasta poikkeavaa CO₂-päästökerointoa? Päästökaupan MRV-sääntöjen kautta?
 - Suomen tutkijoiden (SYKE) ristiretki kantojen ja hakkuutähteiden polttoa vastaan.

Energiatehokkuusdirektiivi 1 (4)

- Komissiolta tuli 22.6.2011 esitys Energiatehokkuusdirektiivistä. Direktiiviä ennakoiti 8.3. julkaistu komission tiedonanto ”Energy Efficiency Plan 2011”.
- Direktiivi koskee erityisesti energiayhtiöitä: CHP-direktiivi (vuodelta 2004) ja Energiapalvelut-direktiivi (v. 2006) uusitaan ja yhdistetään.
- Energiatehokkuus on komission energiaprioriteetti vuonna 2011. Myös mepit painostavat sitoviin energiaterhokkuustavoitteisiin.
- 30.6.2014 mennessä komissio arvioi saavutetaanko EU:n 20%:n tehostamistavoite summana jäsenmaatavoitteista
 - Nyt heti jäsenmaiden asetettava itse v. 2020 energiaterhostamistavoite laskettuna primaarienergiasta, mikä hankala Suomelle, jossa paljon uutta (ydin-)lauhdevoimaa (hyötys. 33%), joka korvaa tuontisähköä (hyötys.100%).
 - Komissio arvioi, että jäsenmaiden nykytoimilla ja -tavoitteilla saavutetaan vain noin puolet EU:n energiaterhokkuuden tehostamistavoitteesta (20% v. 2020).
 - Jäsenmaat aloittavat energiaterhokkuuden ”taakanjaon” siis vapaaehtois pohjalta. Päätyykö tämäkin EU-tason poliittiseen vääntöön, josta Suomella huonot kokemukset (kasvihuonekaasut ja RES).
 - Jatkossa maat raportoivat komissiolle 3 v. välein edistymisestään ja toimistaan.

Energiatehokkuusdirektiivi 2 (4)

- ”Energy efficiency obligation scheme” energianmyyjille.
 - Jäsenmaan otettava käyttöön ”energy efficiency obligation scheme” tavoitteena vuotuisat 1,5%:n energiansäästöt (energianmyynnistä) (art 6 para 1). Sanktioitu tavoite (art 9).
 - Komissio suhtautuu epäillen EU-tasoiseen ”white certificate”-järjestelmään, jossa suuria hallintokustannuksia ja tehostamistoimet voisivat keskittyä muutamiin maihin eikä ulottua koko EU-alueelle. ET: Pöyryn valkosertiselvitys (kevät 2011) ei osoittanut etuja Suomessa nykyiseen energiatehokkuus-sopimukseen nähden.
 - Komissio päätyi viime hetkellä sallimaan nykyiset kansalliset energiatehokkuustoimet, jos niillä saavutetaan tuloksia. Suomen tavoitteena pitää edelleen kiinni vapaaehtoisista energiatehokkuussopimuksistaan.
 - Energiatehokkuussopimuksen energiakatselmukset (art 7 para 3), joita tehdään mm. energiantuotannon toimenpideohjelmassa kelpaavat edelleen hyvin valvottuina ja määräaikaikaisina (3 v. välein, art 7 para 2).
 - Energianmyyjien osalta vapaaehtoinen energiatehokkuussopimus saattaa vaatia täydennystä ja uusia toimia.

Energiatehokkuusdirektiivi 3 (4)

- CHP:n rakentamisen väkinäinen edistäminen. Periaatteena että kaikki uudet yli 20 MW_{th} lämpövoimalaitokset ovat CHP. Poikkeukset perusteltava.
 - Lauhdelaituksen rakentajalle (ja vanhan laitoksen muutoksille) uusi vaatimus osoittaa luvitusprosessissa, ettei CHP-laitos mahdollinen.
 - Lauhdevoimalaitosten ”auktorisointi” (art 10 para 3).
Auktorisointikriteerien tulee olla linjassa kansallisen lämmitys- ja jäähdytysuunnitelman kanssa. Osoitettava, ettei lämpökuormaa. CHP:n edistäminen on otettava huomioon jopa yhdyskuntasuunnittelussa ja alueiden käytön suunnittelussa. Lisää Suomessa turhaa paperisotaa ja byrokratiaa?
 - Jos uusi tehdas alle tietyllä etäisyydellä (art 10 para 8, Annex VIII) kaukolämpöverkosta, ylijäämälämpö toimitettava sinne.
 - CHP:n edistämiseksi siirto- ja jakeluverkon haltijoiden on kannustettava energiatehokkuuteen ja CHP-sähköön (art. 12 ja Annex XII).
- Jäsenmailta edellytetään joka kolmas vuosi inventaariota kaikkien yli 50 MW_{th} voimalaitosten energiatehokkuustiedoista (art 11, Annex X).
 - Nykyiset energiatehokkuussopimukset tuottavat tähän tarvittavan datan.
 - Energiatehokkuuden BAT-vaatimus (kuten jo IE-diressä).

Energiatehokkuusdirektiivi 4 (4)

- Suomen eduskunta antoi 22.9. komissiolle toissijaisuusperiaate-moitteen Energiatehokkuusdirektiivistä, joka kaavoituksen osalta (art 10) on toissijaisuusperiaatteen vastainen eli puuttuu jäsenvallan toimivallan piiriin kuuluvaan asiaan.
- Kyseessä Suomen historiallinen, ensimmäinen toissijaisuusperiaate-moite, joka on ollut mahdollista Lissabonin sopimuksen aikana. Muut maat tehneet vastaavia jo aiemmin. Komissio antaa yhdenentekevän vastauksen, eikä vedä koko direktiiviä takaisin, kun kyse vain direktiivin yksityiskohdasta.
- Vielä tehokkaampaa olisi ollut, jos Suomi olisi todennut, että direktiivi kokonaisuudessaan on toissijaisuusperiaatteen vastainen. Näin aikovat toimia kuulemma monet muut jäsenmaat.

Energiaverodirektiivin uudistaminen

- komission vero-osaston (DG TAXUD) uudistusesitys ”*Taxation of energy products and electricity*” tuli ulos 13.4.2011.
- Vuodelta 2003 olevaa ns. minimienergiaverodirektiiviä uudistetaan. Vaatii jäsenmaiden yksimielisyyden.
 - Itä- ja Etelä-Euroopan köyhille maille erityisehtoja ja pitkiä siirtymäaikoja (jopa v:een 2020).
- Periaate: vuodesta 2013 lähtien päästökauppa ohjaa päästökauppasektorin laitoksia ja päästökaupan ulkopuolella sovelletaan CO2-veroa.
 - Polttoaineiden vero jaetaan CO2-päästöön ja energiasisältöön perustuvaan komponenttiin (kuten Suomessa nykyään).
 - Päästökauppasektorin polttoaineilla ei CO2-veroa (toisin kuin Suomessa, jossa ETS-sektorin lämmöntuotannolla myös CO2-verokomponentti).
 - Sekä polttoaineilla että sähkönkulutuksella ”naurettavan” pienet minimiverotasot (energiasisältökomponentti) verrattuna Suomessa käytössä oleviin verotasoihin. Ikävä kyllä jäsenmaat (kuten Suomi) saavat vapaasti käyttää direktiiviä korkeampia ja laajempia energia- ja CO2-veroja.
 - Direktiiviä ei sovelleta turpeeseen.
- Valtiovarainministerit (ECOFIN) keskustelevat energiaveroesityksestä ensimmäisen kerran 4.10.2011.